

Toespraak van de Voorzitter van de Eerste Kamer,
de heer mr. G.J. (Fred) de Graaf

Herdenking
de heer ir. J. (Jan) Baas
(1917 - 2012)

Op 1 januari jongstleden is op 94-jarige leeftijd Jan Baas overleden. Hij was ruim twintig jaar lid van de Eerste Kamer, van 1960 tot 1981. In deze periode was hij plaatsvervangend voorzitter van de vaste commissie voor Europese Samenwerkingsorganisaties, alsmede woordvoerder Landbouw en Waterstaat.

Jan Baas werd op 12 oktober 1917 geboren in Lutjeloo-Blijham in Oost-Groningen. Hij groeide op in een boerengezin en landbouw speelde dan ook een centrale rol in zijn verdere leven. Jan Baas studeerde landbouwkunde aan de Landbouwhogeschool in Wageningen en was als student actief betrokken bij het verzet. Tijdens en na de oorlog werkte Jan Baas als leraar op verschillende landbouwscholen. Daarnaast was hij in de jaren na de oorlog repatriëringscommissaris voor de provincies Groningen, Drenthe en Overijssel. Vanaf 1952 was Jan Baas veertien jaar lang directeur van de Gelders-Overijsselse Coöperatie voor Slachtvee, Fokvee en Gebruikersvee in Zutphen.

Als lid van het hoofdbestuur van de Partij voor de Vrijheid van 1946 tot 1952 stond Jan Baas aan de wieg van de VVD. Hij was in de Provinciale Staten van Overijssel Statenlid van 1950 tot en met 1958; en in 1960 werd hij lid van de Eerste Kamer. Jan Baas was één van de eerste Nederlandse Europarlementariërs. Tot 1979 werd één Nederlands lid van de Staten-Generaal afgevaardigd naar het Europees Parlement. Jan Baas heeft zich van 1963 tot 1979 met veel inzet en energie van deze taak gekweten.

De heer Baas verwierf landelijke bekendheid toen hij op 20 september 1966 bij de installatie van een ander oud-Kamerlid diens oorlogsverleden aan het licht bracht. De heer Baas gaf onder meer aan dat hij in 1944 in conflict was gekomen met de betreffende persoon, die hem toen zou hebben bedreigd met deportatie. De betreffende persoon werd na de oorlog veroordeeld en ontzet uit zijn kiesrecht, tot 1957. Toen hij in 1966 in de Eerste Kamer kwam, greep het weerzien met de betreffende persoon Jan Baas aan. Hoewel Jan Baas benadrukte dat de sfeer in deze Kamer wordt bepaald door tolerantie, respect voor elkaar en elkaars opvattingen, respect voor het leven van de ander, gaf hij aan niet met zijn mede-senator op een collegiale manier om te kunnen gaan. Na een plenair debat over diens oorlogsverleden legde de andere persoon het Kamerlidmaatschap neer.

Ook na zijn afscheid van de politiek behield Jan Baas zijn sterke mening. Zo maakte hij zich hard voor een democratischer openbaar bestuur, dat zou zorgen voor meer betrokkenheid van burgers bij dat bestuur.

Een landbouwer, een politiek dier in hart en nieren, standvastig, maar altijd bescheiden -- zo zei Jan Baas in zijn maidenspeech in 1960: "Men moet in het leven voorzichtig zijn het werk van zichzelf hoger te waarderen dan het werk van zijn voorgangers." Met veel ontzag nemen wij dan ook afscheid van een spraakmakende voorganger: Jan Baas.

Voor zijn verdiensten voor de Nederlandse samenleving is Jan Baas benoemd tot Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw.

Wij herdenken onze oud-collega met veel bewondering. Moge ons respect voor zijn persoon en zijn inzet voor de parlementaire democratie tot steun zijn voor zijn nabestaanden.

Ik verzoek de aanwezigen om een moment stilte.